

ชั้นระฆังตีระฆังคิธรรม

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ขันธะวิมุตติสะมังคีธรรม

หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต

ชนะวามติสะมงคลธรรม

หลวงปู่มั่น ฐิตัตโต

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีลำดับที่ ๙๘

Pdf file Book

พิมพ์ครั้งที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓ จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล ๙๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐-๒๗๐๒-๙๖๒๔

ภาพประกอบในเล่ม เซมเป้

ออกแบบปก/รูปเล่ม คนข้างหลัง พิสูจน์อักษร ทีมงานกัลยาณธรรม

แยกสี canna graphic โทร. ๐๘-๖๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ บริษัทชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด โทร. ๐-๒๘๘๕-๗๘๗๑-๓

www.kanlayanatam.com

kanlayanatam

Line official :
kanlayanatam2

สัพพทานัง อัมมทานัง จินาติ การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

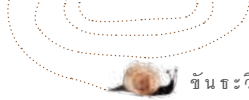
คำนำชมรม กัลยาณธรรม

ถ้าได้มีโอกาสศึกษาชีวประวัติของพระเถรานุเถระ บุรพาจารย์มาแล้วในจำนวนมาก เราจะได้เห็นได้ประการหนึ่งว่า พระอริยสาวกทั้งหลายดังกล่าวมานี้ เต็มไปด้วยภูมิธรรม ภูมิปัญญา งดงามด้วยศีลาจริยาวัตร คู่ควรแก่ความเลื่อมใสศรัทธาเหนือเกล้าเหนือเคียดแก่สาธุชนทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง

เราจะเห็นว่า พระอริยสงฆ์ บุรพคณาจารย์ ที่เราน้อมศรัทธาทั้งหลายนั้น หลายท่านมีพ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่อบรมธรรมให้พวกท่านทั้งหลาย ชื่อของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ นับเป็นพระอาจารย์สุดยอดพระกัมมัญฐาน ที่มีลูกศิษย์ลูกหาทั่วประเทศ

ท่านเป็นต้นแบบ เป็นยอดของพระอริยสงฆ์ในสายวิปัสสนา ที่พวกเราควรศึกษาเป็นแบบอย่างในแนวทางปฏิบัติอันสละชีวิตอุทิศเพื่อพระธรรมเป็นอย่างยิ่ง การบำเพ็ญเพียรธรรมของท่านถือเป็นแบบอย่างอันอุกฤษฏ์และมุ่งมั่น ท่านสามารถหยั่งรู้ถึงกรรมและหยั่งรู้ถึงจิตใจ

ของเหล่าสรรพสัตว์น้อยใหญ่อย่างลึกซึ้ง ตลอดจนสามารถพูดคุยกับ
สิ่งสารพัดต่าง ๆ เป็นที่เข้าใจได้ ธรรมะหรือบทธรรมที่ออกมาจากปาก
ของท่าน ช่างจับจิตจับใจของสาธุชนเป็นอย่างยิ่ง

ท่านคือ พระอริยสงฆ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคสมัยหนึ่ง ที่ยากจะหาใคร
เทียบเทียมได้ ท่านคือ เอกองค์บุรพาจารย์ ผู้มุ่งการบำเพ็ญเพียรภาวนา
ธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓ เป็นวันครบรอบ ๑๕๐ ปีแห่งชาตกาล
ของ “หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต” ซึ่งได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก
ให้เป็น “บุคคลสำคัญของโลก สาขาสันติภาพ” ในช่วงปลายปี ๒๕๖๒
ที่ผ่านมา ชมรมกัลยาณธรรมจึงขออนุญาตจัดพิมพ์ หนังสือ “ชั้นละวัณตัส-
มังคิธรรม” เล่มนี้อีกครั้ง เพื่อแจกเป็นธรรมทาน น้อมถวายอาจริยบูชา
แด่องค์บุรพาจารย์ ด้วยความเคารพศรัทธาเหนือเศียรเกล้า หวังอันนิสงส์
ในธรรมทานนี้ จักได้เกื้อกูลเหล่าสรรพสัตว์ผู้แสวงหาหนทางพ้นทุกข์
ให้พบแสงสว่างแห่งปัญญา ตามรอยพระพุทธรองค์และพระอริยสงฆ์สาวก
ทั้งหลายทั่วกันเทอญ

ชมรมกัลยาณธรรม

ตำราบุญ

ขันธะวิมุติสะมังคีธรรม.....	๗
ทาน ศีล ภาวนา.....	๒๕
คนดีมีศีลธรรม.....	๓๙
สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม.....	๔๗
อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕.....	๕๕
วิธีปฏิบัติของผู้เล่าเรียนมาก.....	๖๑
คติธรรมคำสอน.....	๖๕

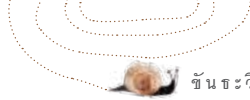
ชั้นละอุมุติละมั่งคิธรรมะ

นมตฤ สุตตสฺส ปณฺจ ธมฺมขนฺธานิ ข้าพเจ้าฯอนอบน้อม
ซึ่งพระสุคต บรมศาสดาศากยมนี สัมมาสัมพุทธเจ้า แลพระ
นวลโลกุตตรธรรม ๙ ประการ และอริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้านั้น

บัดนี้ ข้าพเจ้าจักกล่าวซึ่งธรรมชั้นนี้ โดยสังเขป ตามสติ
ปัญญาฯ

ยังมีท่านคนหนึ่งรักตัวติดกลัวทุกข์ อยากรได้สุขพ้นภัย
เกี่ยวผายผัน เขาบอกว่าสุขมีที่ไหนอยากไปครั้น แต่เกี่ยวหมั่นไปมา

อยู่ช้านาน นิสัยท่านนั้นรักตัวกลัวตายมาก อยากจะพ้นทุกข์
เรื่องแก่ตาย วันหนึ่งท่านรู้จริงซึ่งสมุทัยพวงสังขาร ท่านก็ปะ
ถ้าสนุกสุขไม่หาย เปรียบเหมือนดังกายนี้เองฯ

ชะโงกดูถ้าสนุกทุกข์คลาย แสนสบายรู้ตัวเรื่องกลัwnั้นเบา
ดำเนินไปเมินมาอยู่หน้าเขา จะกลับไปปวาร้องซึ่งพวกห้องเล่า
ก็กลัวเขาเหมาว่าเป็นบ้าบอ ลู้อยู่ผู้เดียวหาเรื่องเครื่องสงบ
เป็นอันจบเรื่องคิดไม่ติดต่อ ดีกว่าเที่ยวรุ่มร่ามทำสอพลอ เดียว
ถูกยอถูกติเป็นเรื่องเครื่องรำคาญฯ

ยังมีบุรุษคนหนึ่ง คิดกลัวตายน้ำใจฝ่อ มาหาแล้วพูดตรงๆ
น่าสงสาร ถามว่าท่านพากเพียรมาก็ช้านาน เห็นธรรมที่แท้จริง
แล้วหรือยังที่ใจหวัง เอ๊ะ! ทำไมจึงรู้ใจฉัน บุรุษผู้นั้นก็อยาก
อยู่อาศัย ท่านว่าดีดี ฉันอนุโมทนา จะหาครูเขาใหญ่ถ้าสนุก

ทุกข์ไม่มี คือกายคตาสติภาวนา ชมเล่นให้เย็นใจหายเดือดร้อน
หนทางจรรยิวงค์ จะไปหรือไม่ไปฉันไม่เกณฑ์ ไม่หลอกเล่น
บอกความให้ตามจริง

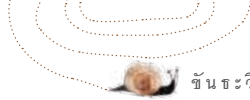
แล้วกล่าวปริศนาทำให้ตอบ

ปริศนานั้นว่า ระวีง คือ อะไร

ตอบว่า วังเรว คือวิญญาณอาการใจ เดินเป็นแถวตามแนว
กัน สัญญาตรงไม่สงสัย ใจอยู่ในวังไปมา สัญญาเหนียวภายนอก
หลอกลวงจิต ทำให้คิดุ่นวายเที่ยวล่าหา หลอกเป็นธรรมต่างๆ
อย่างมายา

ถามว่า ขันธห่า ใครพันจนทั้งปวง

แก้วา ใจพันอยู่คนเดียว ไม่เกาะเกี่ยวพันติดสิ้นพิขหวัง
หมดที่หลงอยู่เดียวดวง สัญญาลวงไม่ได้หมายหลงตามไป

ถามว่า ที่ว่าตาย ใครเขาตาย ที่ไหนกัน
แก้ว่า สังขารเขาตาย ทำลายผล

ถามว่า สิ่งใดก่อให้เกิดอวน

แก้ว่า กลสัณญูปาให้เวียน เชื้อสัณญูจึงผิดคิดยินดี
ออกจากภพนี้ไปภพนั้นเกี่ยวพันเหียน เลยลืมหิตจำปิดสนิทเนียน
ถึงจะเพียรหาธรรมก็ไม่เห็น

ถามว่า ใครกำหนดใครหมายเป็นธรรม

แก้ว่า ใจกำหนดใจหมาย เรื่องหาเจ้าสัณญูนั่นเอง คือว่า
ดีว่าชั่ว ผลัก ติด รัก ชัง

ถามว่า กินหนเดียวไม่เกี่ยวกิน

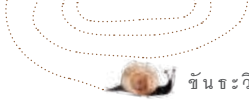
แก้ว่า ลึนอยากดูไม่รู้หวัง ในเรื่องเห็นต่อไปหายรุ่งรัง
ใจก็นิ่งแน่นนิ่งทั้งอาลัย

ถามว่า สระสี่เหลี่ยมเปี่ยมด้วยน้ำ

แก้วว่า ธรรมสิ้นอยากจากสงสัย ไส้สะอาดหมดราคะไม่มีภัย
สัญญาในนั้นพรากร สัจจารชันธ์นั้นไม่กวน ใจจึงเปี่ยมเต็มที่ไม่มี
พร่อง เฝยบระจับดวงจิตไม่คิดครวญ เป็นของควรชมชื่นทุกคืนวัน
แม้ได้สมบัติทิพย์สักสิบแสน หาแม่นเหมือนรู้จริงทั้งสังขาร
หมดความอยากเป็นยิ่งสิ่งสำคัญ จำอยู่ส่วนจำ ไม่กำเกิน ใจ
ไม่เพลนทั้งสิ้นหายดินรน

เหมือนดังเอากะจกส่องเงาหน้า แล้วอย่าคิดติดสัญญา
เพราะสัญญานั้นเหมือนดังเงา อย่าได้เฝ้าไปตามเรื่องเครื่องสังขาร
ใจยับจับใจที่ไม่ปน ไหวส่วนตนรู้แน่เพราะแปรไป ใจไม่เที่ยง
ของใจใช้ต้องว่า รู้ชัดห้าต่างชนิดเมื่อจิตไหว แต่ก่อนนั้น
หลงสัญญาว่าเป็นใจ สำคัญว่าในว่านอกจึงหลอกลวง คราวนี้ใจ
เป็นใหญ่ไม่หมายพึ่ง สัญญาหนึ่งสัญญาใดมิได้หวัง เกิดก็ตาม

ดับก็ตามสิ่งทั้งปวง ไม่ต้องหวงไม่ต้องกันหมู่สัญญา เปรียบ
เหมือนขึ้นยอดเขาสูงแท้แลเห็นดิน แลเห็นสิ้นทุกตัวสัตว์...
สูงยิ่งนักแลเห็นเรื่องของตนแต่ต้นมา เป็นมรรคานั้นเช่นบันได

ถามว่า น้ำขึ้นลงตรงสัจจนั้นหรือ

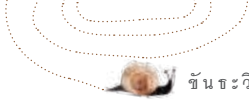
ตอบว่า สังขารแปรแก้ไขไม่ได้ ธรรมดากรรมแต่งไม่แก่งใคร
ขึ้นผลักไสจับต้องก็หมองมัว ชั่วในจิต ไม่ต้องคิดขัดธรรมดา
สภาวะสิ่งเป็นจริงดีชั่ว ตามแต่เรื่องของเรื่องเปลื้องแต่ตัว
ไม่พัวพันสังขารเป็นการเย็น รู้จักจริงต้องทั้งสังขารที่ผันแปร
เมื่อแลเห็น เปื้อนแล้วปล่อยได้คล่องไม่ต้องเกนห้า ธรรมก็เย็นใจ
ระงับรับอาการ

ถามว่า ห้าหน้าที่ มีครบกัน

ตอบว่า ขันธ์แบ่งแจกแยกห้าฐานเรื่องสังขาร ต่างกองรับ
หน้าที่มีกิจการ จะรับงานอื่นไม่ได้เต็มในตัว แม้ลาภยศ
สรรเสริญ เจริญสุข นิินทา ทุกข์ เสื่อมยศ หมดลามทั่ว รวมลงตาม
สภาพตามเป็นจริง ทั้งแปดสิ่งใจไม่หันไปฟัวพัน เพราะว่ารूपขันธ์
ก็ทำแกล้ไขมิได้เว้น นามก็มีได้พักเหมือนจักรยนต์ เพราะรับผล
ของกรรมที่ทำมา เรื่องดีพาผลิตเพลินเจริญใจ เรื่องชั่วขุนุ่นจิต
คิดไม่หยุด เหมือนไฟจุดจิตหมองไม่ผ่องใส นึกขึ้นเองทั้งรัก
ทั้งโกรธไปโทษใคร

อยากไม่แกล้ไม่ตายได้หรือคน เป็นของพันวิสัยจะได้เซย
เช่นไม่อย่าให้จิตเที่ยวคิดรู้ อยากให้อยู่เป็นหนึ่งหวังพึ่งเฉย
จิตเป็นของผันแปรไม่แน่นอน สัญญาเคยอยู่ได้บ้างเป็นครั้งคราว
ถ้ารู้เท่าธรรมดาทั้งห้าขันธ์ ใจนั้นก็ขาวสะอาดหมดมลทินสิ้น

เรื่องราว ถ้ารู้ได้อย่างนี้จึงดียิ่ง เพราะเห็นจริงถอนหลุดสุดวิถี
ไม่ฝ่าฝืนกรรมตามเป็นจริง จะจนจะมีตามเรื่องเครื่องนอกใน
ดีหรือชั่วต้องดับเลื่อนกลับไป ยึดสิ่งใดไม่ได้ตามใจหมาย
ใจไม่เที่ยง ของใจไหววิบวับ สังเกตจับรู้ได้สบายยิ่ง เล็กบ้างใหญ่
รู้ไม่ทันขันธบั้งกรรมมิดผิดที่นี้ มัวดูขันธกรรมไม่เห็นเป็นธุลีไป
ส่วนกรรมมีใหญ่กว่าขันธนั้นไม่แล

ถามว่า มีไม่มี ไม่มีมี นี่คืออะไร

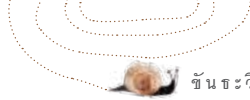
ที่นี้ติดหมด คิดแก้ไม่ไหว เชิญชี้ให้ชัดทั้งอรรถแปล โปรด
แก้เถิด ที่ว่าเกิดมีต่างๆ ทั้งเหตุผล แล้วดับไม่มีชัดใช้สัตว์คน
นี้ข้อต้นมีไม่มีอย่างนี้ตรง ข้อปลายไม่มีมีนี้เป็นกรรม ที่ลึกล้ำ
ไตรภพจบประสงค์ ไม่มีสังขาร มีกรรมที่มั่นคง

นั่นแล องค์ธรรมเอก วิเวกจริง ธรรมเป็นหนึ่งในไม่แปรผัน
เลิศภพสงบยับ เป็นอารมณ์ของใจไม่ไหวติง ระวังนิ่งเยียบสั่ง
ขัดกับใจ ใจก็สร้างจากเมหาयर่าร้อน ความอยากถอนได้หมด
ปลดสงสัย เรื่องพัวพันขันธสาส์นไป เครื่องหมุนในไตรจักร
ก็หักลง ความอยากใหญ่ยิ่งก็ทิ้งหลุด ความรักหยุดหายสนิท
สิ้นพิศวง ร้อนทั้งปวงก็หายหมดตั้งใจจง

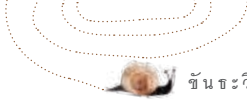
เชิญโปรดซื้ออีกอย่างหนทางใจ สมุทัยของจิตที่ปิดธรรม

แก้วว่า สมุทัยกว้างใหญ่นัก ย่อลงก็คือความรักบีบใจอาลัย
ขันธ ถ้าธรรมมีกับจิตเป็นนิจนิรันดร์ เป็นเล็กกันสมุทัยมิได้มี
จงจำไว้อย่างนี้วิถิจิต ไม่ต้องคิดเวียนวนจนปนปี ธรรมไม่มี
อยู่เป็นนิตยัตถิณดี ใจตกที่สมุทัยอาลัยตัว

ว่าอย่างย่อทุกข์กับธรรมประจำจิต เอาจนคิดรู้เห็นจริง
จึงเย็นทั่ว จะสุขทุกข์เท่าไรมิได้กลัว สร้างจากเครื่องมัวคือสมุทัย
ไปที่ดี รู้เท่านี้ก็คลายหายความร้อน พอพักผ่อนเสาะแสวงหา
ทางหนี จิตรู้ธรรมลึมหิตที่ติดธุลี ใจรู้ธรรมที่เป็นสุข ชั้นทุกข์แท้
แน่ประจำ ธรรมคงเป็นธรรม ชั้นคงชั้นแน่นอนแล คำว่าเย็นสบาย
หายเดือดร้อน หมายถึงจิตถอนจากผิดที่ติดแก้ ส่วนสังขารชั้น
ปราศจากสุขเป็นทุกข์แท้ เพราะต้องแก้ไขตายไม่วายวัน
จิตรู้ธรรมที่ล้าเลิศจิตก็ถอน จากผิดเครื่องเศร้าหมองของแสง
ผิดเป็นโทษของใจอย่างร้ายแรง เห็นธรรมแจ้ง ถอนผิดหมดพิชใจ
จิตเห็นธรรมดีล้นที่พ้นผิด พบปะธรรมเปลี่ยนเครื่องกระสัน
มีสติอยู่ในตัวไม่ฟุ้งฝัน เรื่องรักชั้นขาดสิ้นหายยินดี ลินธุลีทั้ง
ปวงหมดห่วงใย ถึงจะคิดก็ไม่ห้ามตามนัย เมื่อไม่ห้ามกลับไม่ฟุ้ง
พันยุ่งไป พึงรู้ได้บาปมีขึ้นเพราะขึ้นจริง ตอบว่า บาปเกิดได้
เพราะไม่รู้ถ้าปิดประตูเขาได้สบายยิ่ง ขั้วทั้งปวงเจียบหาย
ไม่ไหวติง ชั้นทุกข์ลึงยอมทุกข์ไม่สุขเลย

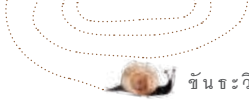
แต่ก่อนข้าพเจ้ามีดখেลาเหมือนเข้าถ้ำ อยากเห็นธรรม
ยี่ดีใจจะให้เฉย ยึดความจำว่าเป็นใจหมายจนเคย เลยเพลิน
เชยชม “จำ” ธรรมมานาน ความจำผิดปิดไว้ไม่ให้เห็น จึงหลง
เล่นขันธห่านาสงสาร ให้งกตัวอวดตนหันประมาณ เทียวระราน
ติคนอื่นเป็นพื้นไป ไม่เป็นผล เทียวดูโทษคนอื่นนั้นขึ้นใจ เหมือน
ก่อไฟเผาตัวต้องมัวมอม

ใครผิดถูกดีชั่วก็ตัวเขา ใจของเราเพียรระวังตั้งถนอม อย่า
ให้อกุศลวนมาตอม ควรถึงพร้อมบุญกุศลผลสบาย เห็นคนอื่น
เขาชั่วตัวก็ดี เป็นราศียึดขันธที่มั่นหมาย ยึดขันธต้องร้อนแท้
เพราะแก่ตาย เลยซ้ำร้ายกิเลสกลุ้มเข้ารุมวน เต็มทั้งรักทั้งโกรธ
โทษประจักษ์ ทั้งกลัวนักหนักจิตคิดโหยหวน ช้าอารมณ์กามห้า
ก็มาชวน ยกกระบวนทุกอย่างต่างๆ ไป

เพราะยึดมั่นทั้งห้าว่าของตน จึงไม่พ้นทุกข์ภัยไปได้
ถ้ารู้โทษของตัวแล้วอย่าหาเฉย ดูอาการสังขารที่ไม่เที่ยงรำไป
ให้ใจเคย คงได้เชยชมธรรมะอันเอกวิเวกจิต ไม่เที่ยงนั้นหมายใจ
ไหวจากจำ เห็นแล้วซ้ำดูๆ อยู่ที่ไหน พ้ออารมณ์นอกดัดบระจับไป
หมดปรากฏธรรม เห็นธรรมแล้วย่อมหายวุ่นวายจิต จิตนั้น
ไม่ติดคู่จริงเท่านี้หมดประตุ รู้ไม่รู้อย่างนี้วิถิใจ รู้เท่าที่ไม่เที่ยง
จิตต้นพันริเริ่ม คงจิตเดิมอย่างเที่ยงแท้ รู้ต้นจิตพ้นจากผิด
ทั้งปวงไม่หวั่น ถ้าออกไปปลายจิตผิดทันที

คำที่ว่ามิดนั้นเพราะจิตคิดหวนดี จิตหวนนี้ปลายจิตคิดออก
ไป จิตต้นดีเมื่อธรรมะปรากฏหมดสงสัย เห็นธรรมอันเลิศล้ำ
โลกา เรื่องคิดค้นวุ่นหามาแต่ก่อน ก็เลิกถอนเปลื้องปลด
ได้หมดสิ้น ยังมีทุกข์ต้องหลับนอนกับกินไปตามเรื่อง ใจซึ่งซัด
ต้นจิตคิดไม่ครวญ ธรรมดาของจิตก็ต้องนึกคิด พอรู้สึก

จิตตันหันโหยหวน เจียบสัจจากเรื่องเครื่องรบกวน ธรรมดา
สังขารปรากฏหมดด้วยกัน เลื่อมทั้งนั้นคงที่ไม่มีเลย

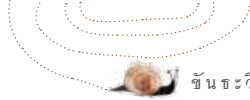
ระวังใจเมื่อจำทำละเอียดย มักจะเบียดให้จิตไปติดเคย
ใจไม่เที่ยงของใจซ้ำให้เคย เมื่อถึงเอยหากรู้เองเพลงของใจ
เหมือนดังมายาที่หลอกลวง ท่านว่าวิปัสสนูปกิเลสจำแลงเพศ
เหมือนดังจริงที่แท้ไม่จริง รู้ขึ้นเองหมายนามว่าความเห็น
ไม่ใช่เช่นฟังเข้าใจขั้นไต่ถาม ทั้งตรีกตรองแยกแยะแกะรูปนาม
ก็ไขความเห็นเองจงเล็งดู รู้ขึ้นเองไขเพลงคิด รู้ตันจิต จิตตัน
หันโหยหวนตันจิตรู้ตัวแน่ว่าสังขาร เรื่องแปรปรวนใช้กระบวนไป
ดูหรือรู้อะไร

รู้อยู่เพราะหมายคู่ก็ไม่ใช่ จิตคงรู้จิตเองเพราะเพลงไหว
จิตรู้ไหวๆ ก็จิตติดกันไป แยกไม่ได้ตามจริงสิ่งเดียวกัน จิตเป็น

สองอาการเรียกว่าสัญญาพาหัพพัน ไม่เที่ยงนั้นก็ตัวเองไปเล็งใคร
ใจรู้เสื่อมของตัวก็พันมัวมืด ใจก็จิตสิ้นรสหมดสงสัย ขาดค้นคว้า
หาเรื่องเครื่องนอกใน ความอาลัยทั้งปวงก็ร่วงโรย ทั้งโกรธรัก
เครื่องหนักใจก็ไปจาก เรื่องใจอยากก็หยุดได้หายหวานโหย
พันหนักใจทั้งหลายโอโดโย เหมือนฝนโปรยใจ ใจเย็นเห็นด้วยใจ
ใจเย็นเพราะไม่ต้องเที่ยวมองคน รู้จิตต้นปัจจุบันพ้นห่วงไหว
ดีหรือชั่วทั้งปวงไม่ห่วงใย ต้องดับไปทั้งเรื่องเครื่องรุงรัง อยู่เฉยๆ
ต้นจิตไม่คิดอ่าน ตามแต่การของจิตสิ้นคิดหวัง ไม่ต้องวุ่นต้องวาย
หายระวัง นอนหรือนั่งนึกพันอยู่ต้นจิต

ท่านผู้มีรศพึงหลักแหลม ข้างต่อแต่กว้างขวางสว่างไสว
ยังอีกอย่างทางใจไม่หลดสมุทัย ของจงโปรดชี้ให้พิสดารเป็นการดี
ตอบว่า สมุทัย คือ อาลัยรัก เพลินยิ่งนักทำภพใหม่
ไม่หน่ายหนี ว่าอย่างต่ำถามคุณห้าเป็นราศี อย่างสูงชี้สมุทัย

อาลัยฉาน ถ้าจับตามวิถี มีในจิตก็เรื่องคิดเพลินไปในสังขาร
เพลินทั้งปวงเคยมาเสียช้านาน กลับเป็นการดีไปให้เจริญ
จิตไปในส่วนที่ผิด ก็เลยแตกกิ่งก้านพุ่มชานใหญ่ เทียวเพลินไป
ในผิดไม่คิดเงิน สิ่งใดชอบอารมณ์ก็ชมเพลิน เพลินจนเกินลืมหัด
ไม่กลัวภัย

เพลินดูโทษคนอื่นตื่นด้วยชั่ว โทษของตัวเองไม่เห็นเป็นไฉน
โทษคนอื่นเขามากสักเท่าไร ไม่ทำให้เราตกนรกเลย โทษของเรา
เศร้าหมองไม่ต้องมาก ส่งวิบากไปตกนรกแสนสาหัส หมั่นดูโทษ
ตนไว้ให้ใจเคย เว้นเสียซึ่งโทษนั้น คงได้เขยชมสุขพ้นทุกข์ภัย

เมื่อเห็นโทษตนชัดรีบตัดทิ้ง ทำอ้อยอิ่งคิดมากจากไม่ได้
เรื่องอยากดีไม่หยุดคือตัวสมุทัย เป็นโทษใหญ่กลัวจะไม่ดีนี้ก็แรง
ดีแลไม่ดีนี้เป็นพิษของจิตนัก เหมือนไข้นักถูกต้องของแสง
กำเรบโรคด้วยพิษผิดสำแลง ธรรมไม่แจ้งเพราะอยากดีนี้เป็น

เดิม ความอยากดีมีมากมักลากจิต ให้เที่ยวคิดวุ่นไปจนใจเหิม
สรรพชั่วช้าหมองก็ต้อเติม ผิดยิ่งเพิ่มร่ำไปไกลจากธรรม
ที่จริงซี้สมุทัยนี้ใจฉันทราม พังเนื้อความไปข้างนุงทางยุ่งย่ง
เมื่อซี้มรรคพึงใจไม่ไหวติง ระวังนิงใจสงบจบกันทีช

อันนี้ชื่อว่า ขันธวิมุติสะมังคีธรรม ประจำอยู่กับที่ไม่มี
อาการไป ไม่มีอาการมา สภาวธรรมที่เป็นจริงสิ่งเดียวเท่านั้น
และไม่มีเรื่องจะแฉะเวียน ล้นเนื้อความแต่เพียงเท่านั้น

ผิดหรือถูกจงใช้ปัญญาตรองดูให้รู้เถิดฯ

พระภูริทัตโตฯ (มั่น)

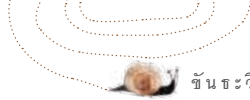
วัดสระประทุมวัน เป็นผู้แต่งฯ

ทาน คือ ภาวนา

ทาน คือ เครื่องแสดงน้ำใจของมนุษย์ผู้มีจิตใจสูง มีเมตตา
จิตต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ด้วยการให้ การเสียสละแบ่งปัน มาก
น้อยตามกำลังของวัตถุเครื่องสังเคราะห์ที่มีอยู่ จะเป็นวัตถุทาน
ธรรมทานหรือวิทยาทาน เพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
ใดๆ นอกจากกุศล คือ ความดีที่ได้จากทานนั้น เป็นสิ่งตอบแทน
ที่เจ้าของทานได้รับอยู่โดยดีเท่านั้น อภัยทาน ควรให้แก่กัน
เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งผิดพลาดหรือล่วงเกิน

คนมีทนาย่อมเป็นผู้ส่งาฆ่าเผยและเด่นในปวงชน เป็นที่
เคารพรักในหมู่ชน จะตกอยู่ที่ใด ย่อมไม่อดอยากขาดแคลน
จะมีสิ่งหรือผู้อุปถัมภ์จนได้ ไม่อับจนทนทุกข์ ผู้มีทนายประดับตน
ย่อมไม่เป็นคนล้าสมัย บุคคลทุกชั้นไม่รังเกียจ

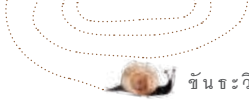
ผู้มีทนาย่อมเป็นผู้อบอุ่น หนุนโลกให้ชุ่มเย็น การเสียสละ
จึงเป็นเครื่องค้าจุนหนุนโลก การสงเคราะห์กัน ทำให้โลกมี
ความหมายตลอดไป ไม่เป็นโลกที่ไร้ชาติขาดกระเจิง เหลือแต่ซาก
แผ่นดินไม่แห้งแล้งแข่งกันทุกข์ตลอดไป

**ศีล คือ รวบรวมความเบียดเบียนและทำลายสมบัติร่างกาย
และจิตของกันและกัน ศีล คือ พืชแห่งความดีอันยอดเยี่ยมที่ควร
มีประจำชาติมนุษย์ ไม่ปล่อยให้สูญหายไป เพราะมนุษย์ไม่มีศีล
เป็นร้วกัน เป็นเครื่องประดับตัว จะไม่มีที่ให้ซุกหัวนอนหลับสนิท**

ได้โดยปลอดภัย แม้โลกเจริญด้วยวัตถุนองสูงกว่าพระอาทิตย์ แต่ความร้อนแผดเผาจะทวีคูณยิ่งกว่าพระอาทิตย์ ถ้ามันคิดว่า วัตถุมีค่ามากกว่าศีลธรรม ศีลธรรมเป็นเพียงสมบัติของมนุษย์ พระพุทธเจ้าผู้ค้นพบ และนำมาประดับโลกที่กำลังมืดมิด ให้สว่างไสว ร่มเย็นด้วยอำนาจศีลธรรมเป็นเครื่องปิดเป่า

ความคิดของมนุษย์ผู้มีกิเลส ผลิตอะไรออกมาทำให้โลกร้อนจะบรรลยอยู่แล้ว ยิ่งปล่อยให้ความคิดตามอำนาจ โดยไม่มีศีลธรรมช่วยเป็นยาขโลมไว้บ้าง จะผลิตยักษ์ใหญ่ทรงพิษขึ้นมา กว้าน กินมนุษย์จนไม่มีอะไรเหลืออยู่บ้างเลย ความคิดของคน สิ้นกิเลสที่ทรงคุณอย่างสูง คือพระพุทธเจ้า มีผลให้โลกได้รับความร่มเย็นซาบซึ้ง กับความคิดที่เป็นกิเลสมิผลให้ตนเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน จนคาดไม่ถึงถึงผิดกันอยู่มาก ควรหาทางแก้ไข ผ่อนหนักให้เบาลงก่อนจะหมดทางแก้ไข ศีลจึงเป็นเหมือนยา

ปราบโรค ทั้งโรคระบาดและเรื้อรัง

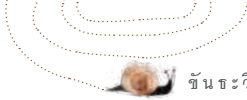
ภาวนา คือ การอบรมใจให้ฉลาดเที่ยงตรงต่อเหตุผลจรจ
ธรรม รู้จักวิธีปฏิบัติต่อตัวเองและสิ่งทั้งหลาย ยึดการภาวนาเป็นรั้ว
กันความคิดฟุ้งของใจ ให้อยู่ในเหตุผลอันจะเป็นทางแห่งความ
สงบสุข ใจที่ยังมิได้รับการอบรมจากภาวนา จึงเปรียบเหมือนสัตว์
ที่ยังมิได้รับการฝึกหัด ยังมิได้รับประโยชน์จากมันเท่าที่ควร จำ
ต้องฝึกหัดให้ทำประโยชน์ ถึงจะได้รับประโยชน์ตามควร

ใจจึงควรได้รับการอบรมให้รู้เรื่องของตัว จะเป็นผู้ควรแก
งานทั้งหลาย ทั้งส่วนเล็กส่วนใหญ่นอกภายใน ผู้มีภาวนาเป็น
หลักใจ จะทำอะไรขอใช้ความคิดอ่านเสมอ ไม่เสี่ยง และไม่เกิด
ความเสียหายแก่ตนและผู้เกี่ยวข้อง

การภาวนาจึงเป็นงานเพื่อผลในปัจจุบันและอนาคต การทำงานทุกชนิดที่ทำด้วยใจของผู้มีภาวนา จะสำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย ทำด้วยความใคร่ครวญ เล็งถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นผู้มีหลักมีเหตุผล ถือหลักความถูกต้อง เป็นเข็มทิศทางเดินของกาย วาจา ใจ ไม่เปิดช่องให้ความอยากอันไม่มีขอบเขตเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะความอยากดั้งเดิมเป็นไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา ซึ่งไม่เคยสนใจต่อความผิดถูก ดีชั่ว พาเราเสียไปจนนับไม่ถ้วน ประมาณไม่ถูก จะเอาโทษมันก็ไม่ได้ ยอมให้เสียไปอย่างน่าเสียดาย ถ้าไม่มีสติระลึkB้างเลยแล้ว ของเก่าก็เสียไป ของใหม่ก็พลอยจมไปด้วย ไม่มีวันฟื้นคืนตัว

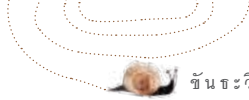
ฉะนั้น การภาวนาจึงเป็นเครื่องหักล้างความไม่มีเหตุผลของตนได้ดี วิธีภาวนานั้นลำบากอยู่บ้าง เพราะเป็นวิธีบังคับใจ

วิธีภาวนาก็คือวิธีสังเกตตัวเอง สังเกตจิตที่มีนิสัยหลุกหลิก ไม่อยู่เป็นปกติสุข ด้วยมีสติตามระลึกรู้ความเคลื่อนไหวของจิต โดยมีธรรมบทใดบทหนึ่งเป็นคำบริกรรม เพื่อเป็นยารักษาจิตใจให้ทรงตัวอยู่ได้ด้วยความสะดวกสบายในขณะภาวนา

ที่ให้ผลดีก็มี อานาปานสติ คือ กำหนดจิตตามลมหายใจ เข้าออกด้วยคำภาวนา หุท ไร่ พยายามบังคับใจให้อยู่กับอารมณ์แห่งธรรมบทที่นำมาบริกรรมขณะภาวนา พยายามทำอย่างนี้เสมอด้วยความไม่ลดละความเพียร จิตที่เคยทำบาปหาบทุกข์อยู่เสมอก็จะค่อยรู้สึกตัว และปล่อยวางไปเป็นลำดับ มีความสนใจหนักแน่นในหน้าที่ของตนเป็นประจำ จิตที่สงบตัวลงเป็นสมาธิ เป็นจิตที่มีความสุขเย็นใจมากและจำไม่ลืม ปลุกใจให้ตื่นตัวและตื่นใจได้อย่างน่าประหลาด

เมื่อพูดถึงการภาวนา บางท่านรู้สึกเหงาหงอยน้อยใจว่าตนมีวาสนาน้อย ทำอะไรไม่ไหว เพราะกิจการยุ่งยากทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน ตลอดจนสังคมต่างๆ ที่ต้องเป็นธุระ จะมานั่งหลับตาภาวนาอยู่ เห็นจะไม่ทันอยู่ทันกับโลกเขา ทำให้ไม่อยากจะทำประโยชน์ที่ควรได้ จึงเลยผ่านไป ควรพยายามแก้ไขเสียบัดนี้

๓๒

แท้จริงการภาวนา คือ วิธีแก้ความยุ่งยากลำบากใจทุกประเภทที่เป็นภาระหนักให้เบาและหมดสิ้นไป ได้อุบายมาแก้ไขไล่ทุกข์ออกจากตัว การอบรมใจด้วยการภาวนาก็เป็นวิธีหนึ่งแห่งการรักษาตัว เป็นวิธีที่เกี่ยวกับจิตใจผู้เป็นหัวหน้างานทุกด้าน

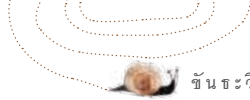
จิตจำต้องเป็นตัวการรับภาระแบกหาม โดยไม่คำนึงถึงความหนักเบาว่าชนิดใดพอยกไหวไหม จิตต้องรับภาระทันที ดีชั่วผิดถูกหนักเบา เศร้าโศกเพียงใด บางเรื่องแทบเอาชีวิตไปด้วย ขณะนั้น

จิตใจยังกล้าเอาตัวเข้าเสี่ยงแบกหามจนได้ มีหน้าซำยังหอบเอามาคิดเป็นการบ้านอีก จนนอนไม่หลับ รับประทานไม่ได้ก็มี คำว่าหนักเกินไปยกไม่ไหว เกินกำลังใจจะคิดและต้านทานนั้นไม่มี

งานทางกาย ยังมีเวลาพักผ่อนนอนหลับ และยังรู้ประมาณว่าควรหรือไม่ควรแก่กำลังของตนเพียงใด ส่วนงานทางใจ ไม่มีเวลาได้พักผ่อนเอาเลย พักได้เล็กน้อยขณะนอนหลับเท่านั้น แม้เช่นนั้นจิตใจยังอุตสาหะทำงานด้วยการละเมอเพื่อฝันต่อไปอีก ไม่รู้จักประมาณว่าเรื่องต่างๆ นั้นควรแก่กำลังของใจเพียงใด เมื่อเกิดอะไรขึ้นทราบแต่ว่าทุกข์เหลือทน ไม่ทราบว่า ทุกข์เพราะงานหนัก และเรื่องเผ็ดร้อนเหลือกำลังใจจะสู้ไหว

ใจคือนักต่อสู้ ตีก็สู้ ชำก็สู้ สู้จนไม่รู้จักหยุดยังไตร่ตรอง สู้จนไม่รู้จักตาย หากปล่อยไปโดยไม่มีการเป็นเครื่องยับยั้ง คง

ไม่ได้รับความสุข แม้จะมีสมบัติกำกวม

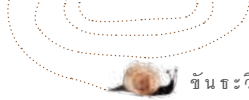
ธรรม เป็นเครื่องปกครองสมบัติและปกครองใจ ถ้าขาดธรรมเพียงอย่างเดียว ความอยากของใจจะพยายามหาทรัพย์ ได้กองเท่าภูเขาก็ยังหาความสุขไม่เจอ **ไม่มีธรรมในใจเพียงอย่างเดียว จะอยู่ในโลกใด กองสมบัติใด ก็เป็นเพียงโลกเศษเดนและกองสมบัติเดนเท่านั้น ไม่มีประโยชน์อะไรแก่จิตใจแม้แต่นิด** ความทุกข์ ทรมาน ความอดทน ทนทานต่อสิ่งกระทบกระทั่งต่างๆ ไม่มีอะไรจะแข็งแกร่งเท่าใจ ถ้าได้รับความช่วยเหลือที่ถูกทาง ใจจะกลายเป็นของประเสริฐ ให้เจ้าของได้ชมอย่างภูมิใจต่อเรื่องทั้งหลายทันที

จิต เป็นสมบัติสำคัญมากในตัวเรา ที่ควรได้รับการเหลียวแล ด้วยวิธีเก็บรักษาให้ดี ควรสนใจรับผิดชอบต่อจิตอันเป็นสมบัติที่มีค่าของตน วิธีที่ควรกับจิตโดยเฉพาะก็คือ ภาวนา ฝึกหัดภาวนา

ในโอกาสอันควร ควรตรวจดูจิตว่า มีอะไรบกพร่องและเสียไป จะได้ซ่อมสุขภาพจิต คือนั่งพิจารณาดูสังขารภายใน คือ ความคิดปรุงแต่งของจิตว่าคิดอะไรบ้าง ในวันและเวลาที่นิ่งๆ มีสาระประโยชน์ไหม คิดแสหาเรื่อง หาโทษ ขนทุกข์มาเผาตนอยู่นั้น พอรู้ผิดถูกของตัวบ้างไหม พิจารณาสังขารภายนอกกว่ามีความเจริญขึ้นหรือเจริญลง สังขารร่างกายมีอะไรใหม่ หรือมีความเก่าแก่ชราหลุดลงไป พยายามเตรียมตัวเตรียมใจเสียแต่เวลาที่พอจะทำได้ ตายแล้วจะเสียการ

ให้ท่องอยู่ในใจเสมอว่า เรามีความแก่เจ็บตายอยู่ประจำตัวทั่วหน้ากัน ป่าช้าอันเป็นที่เผาศพภายนอก และป่าช้าที่ฝังศพภายในคือตัวเราเอง เป็นป่าช้าร้อยแปดพันเก้าแห่งศพที่นำมาฝังภายในหรือบรรจุอยู่ในตัวเราตลอดเวลา ทั้งศพใหม่ศพเก่าทุกวัน

พิจารณาธรรมสังเวช พิจารณาความตายเป็นอารมณ์ ย่อมมีทางถอดถอนความเผอเรอเย่อหยิ่งในวันในชีวิตและวิถีสถานะต่างๆ ออกได้ จะเห็นโทษแห่งความบกพร่องของตัว และพยายามแก้ไขได้เป็นลำดับ มากกว่าจะไปเห็นโทษของคนอื่น แล้วมานินทาเขา ซึ่งเป็นความไม่ดีใส่ตน

นี่คือการภาวนา คือวิธีเตือนตน สั่งสอนตน ตรวจตราดูความบกพร่องของตนว่า ควรแก้ไขจุดใดตรงไหนบ้าง ใช้ความพิจารณาอยู่ทำนองนี้เรื่อย ๆ ด้วยวิธีสมาธิภาวนาบ้าง ด้วยการรำพึงในอิริยาบถต่างๆ บ้าง ใจจะสงบเย็น ไม่ลำพองผยองตัว และไม่เอาความทุกข์มาเผาผลาญตัวเอง เป็นผู้รู้จักประมาณในหน้าที่การงานที่พอเหมาะพอดีแก่ตัว ทั้งทางกายและทางใจ ไม่ลืมตัว มัวลุ่มในสิ่งที่เป็นหายนะต่างๆ คุณสมบัติของผู้ภาวนานี้ มีมากมาย ไม่อาจพรรณนาให้จบสิ้นได้

ท่าน คีล ภาวนา ธรรมทั้ง ๓ นี้ เป็นรากแก้วของความเป็น
มนุษย์ และเป็นรากเหง้าของพระศาสนา ผู้เกิดมาเป็นมนุษย์ต้อง
เป็นผู้เคยสั่งสมกรรมเหล่านี้มา อยู่ในนิสัยของผู้จะมาสวมร่าง
เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยมนุษย์สมบัติอย่างแท้จริง ●

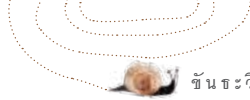

คนดีมีศีลธรรม

หากคนดีมีศีลธรรมในใจ หายากยิ่งกว่าเพชรนิลจินดา ได้คน
เป็นคนดีเพียงคนเดียว ย่อมมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นล้านๆ เพราะ
เงินเป็นล้านๆ ไม่สามารถทำความร่มเย็นให้แก่โลกได้อย่างถึงใจ
เหมือนได้คนดีมาทำประโยชน์

คนดีแม้เพียงคนเดียว ยังสามารถทำความเย็นให้แก่โลกได้มากมายและยั่งยืน เช่นพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายเป็นตัวอย่าง คนดีแต่ละคนมีคุณค่ามากกว่าเงินเป็นก่ายกอง เป็นคุณค่าแห่งความดีของคนที่จะทำต่อไปมากกว่าเงิน แม้จะจนก็ยอมจน ขอแต่ให้ตัวดีและโลกมีความสุข

๔๐ แต่คนโง่ชอบเงินมากกว่าคนดีและความดี ขอแต่ได้เงินแม้ตัวจะเป็นอย่างไร ไม่สนใจคิดสนใจดู ถึงจะชั่วช้าลามกหรือแสนโสมมเพียงไร ไม่หลีกห่าง ขนาดยอมบาลเกลียดกลัว ไม่ยอมนับเข้าบัญชีผู้ต้องหา กลัวจะไปทำลายสัจธรรมด้วยกันให้เดือนร้อน ขอแต่ได้เงินก็เป็นทีพอใจ ส่วนจะผิดถูกประการใด เขาไม่ยุ่งเกี่ยว

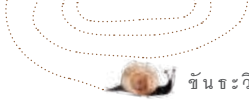
คนดีกับคนชั่ว สมบัติเงินทอง กับธรรมะคือคุณความดี ผิดกันอย่างนี้แล ใครมีหุมีตาก็คิดแก้ไขเสียแต่บัดนี้ อย่าให้สายเกิน

แก้ ฉะนั้น สัตว์โลกจึงต่างกันทั้งภพกำเนิด รูปร่างลักษณะ จริต นิสัย ดี-ชั่ว สุข-ทุกข์ เพราะกฎของกรรม หรือกฎของตัวเอง ที่ทำ ขึ้น ไม่ใช่กฎของใครไปทำให้ ตัวทำเอาเอง

ของดีมีอยู่กับตัวเราทุกคน ก็พากันปฏิบัติเอา ทำเอา เมื่อ เวลาตายแล้ววนวาย หานิมิตต์พระมากุสลามาติกา ไม่ใช่เกาถูกที่ คัน ต้องรีบแก้เสียแต่บัดนี้ คือเร่งทำความดีแต่บัดนี้ จะได้หายห่วง

อะไรๆ ที่เป็นสมบัติของโลก มิใช่สมบัติอันแท้จริงของเรา ตัวจริงไม่มีใครเหลียวแล สมบัติในโลก เราแสวงหามา หามาทุจริต ก็เป็นไฟเผา เผาตัวทำให้ฉิบหายได้จริงๆ ข้อนี้ ขึ้นอยู่กับความ ฉลาดและความโง่เขลาของผู้แสวงหาแต่ละราย ท่านผู้พันทุกข์ไป ด้วยความอุตสาหะสร้างชาติไสร่ตน จนกลายเป็นสรณะของพวกเรา ท่านไม่เคยมีสมบัติเงินทองเครื่องหวงแหน เป็นคนร่ำรวย สวยงาม

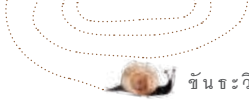
เฉพาะสมัย จึงพากันรักพากันห่วงจนไม่รู้จักรับรู้จักตาย สำคัญ
ตนว่าจะไม่ตาย และพากันประมาทจนลืมหิว เพลิดเพลินดักตวง
เอาแต่สิ่งไม่เป็นท่าใส่ตนแทบหาบไม่ไหว

อย่าสำคัญตนว่าเก่งกาจสามารถฉลาดรู้กว่าเขาเลย ถึงกับ
สร้างความมิดมิดปิดตาทับถมตัวเองจนไม่มีวันสร้างซา เมื่อถึงเวลา
จนตรอกอาจจนยิ่งกว่าสัตว์ ถ้าไม่เตรียมทราบไว้เสียแต่บัดนี้
ซึ่งอยู่ในฐานะอันควร อาตมาขออภัยด้วย ถ้าพูดหยาบคายไป
แต่คำพูดที่สั่งสอนคนให้ละชั่วทำความดี จัดเป็นหยาบคายอยู่แล้ว
โลกเราก็จะถึงคราวหมดสิ้นศาสนา เพราะไม่มีผู้ยอมรับความจริง
การทำบาปหยาบคาย มีมาประจำแทบทุกคน ทั้งให้ผลเป็นทุกข์ตน
ยังไม่อาจรู้ได้ และตำหนิมันบ้าง พอมีทางคิดแก้ไข แต่กลับตำหนิ
คำสั่งสอนหยาบคาย ก็นับเป็นโรคที่หมดหวัง

เมื่อมีผู้เตือนสติ ควรยึดมาเป็นธรรมคำสอน จะเป็นคนมี
ขอบเขตมีเหตุผล ไม่ทำตามความอยาก เมื่อพยายามฝ่าฝืนให้เป็น
ไปตามทางของนักปราชญ์ได้ จะประสบผลคือความสุขในปัจจุบัน
ทันตา แม้จะมีได้เป็นเจ้าของเงินล้าน แต่มีทางได้รับความสุขจาก
สมบัติและความประพฤติดีของตน

คนฉลาดปกครองตนให้มีความสุขและปลอดภัย ไม่จำเป็นต้อง
เที่ยวแสวงหาทรัพย์มากมาย หรือเที่ยวกอบโกยเงินเป็นล้านๆ
มาเป็นเครื่องบำรุงจึงมีความสุข ผู้มีสมบัติพอประมาณในทาง
ที่ชอบมีความสุขมากกว่าผู้ได้มาในทางมิชอบเสียอีก เพราะนั้น
ไม่ใช่สมบัติของตนอย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ แต่กฎ
ความจริงคือกรรม สาปแช่งไม่เห็นด้วย และให้ผลเป็นทุกข์ไม่สิ้น
สุด นักปราชญ์ท่านจึงกลัวกันนักหนา แต่คนโง่อย่างพวกเราผู้ชอบ
สุกเอาเผากินและชอบเห็นแก่ตัว ไม่มีวันอิ่มพอ ไม่ประสบผลคือ
ความสุขดังใจหมาย

คนหิวอยู่เป็นปกติสุขไม่ได้ จึงวิ่งหาโน้นหานี้ เจออะไรก็คว้า
ติดมือมา โดยไม่สำนึกว่าผิดหรือถูก ครั้นแล้วสิ่งคว่ำมา ก็มาเผา
ตัวเองให้ร้อนยิ่งกว่าไฟ คนที่หลงจึงต้องแสวงหา ถ้าไม่หลงก็ไม่
ต้องหา จะหาไปให้ลำบากทำไม อะไรๆ ก็มีอยู่กับตัวเองอย่าง
สมบูรณ์อยู่แล้ว จะตื่นเงาตะครุบเงาไปทำไม เพราะรู้อยู่แล้วว่าเงา
ไม่ใช่ตัวจริง

ตัวจริงคือสัจจะทั้งสี่ที่มีอยู่ในกายในใจอย่างสมบูรณ์แล้ว
ความมั่งมีศรีสุขจะไม่บังเกิดแก่ผู้ทุจริตสร้างกรรมชั่ว มีมากเท่าไร
ย่อมหมดไป พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่สร้างบาปกรรมไว้ ผลกรรมนั้น
ย่อมตกอยู่กับลูกหลานรุ่นหลังให้มีอันเป็นไป ผู้ทุจริตเบียดเบียน
รังแกผู้อื่น จะหาความสุขความเจริญไม่ได้เลย ●

ว่าอย่างย่อทุกซ์กับธรรมประจำจิต
เอาจนคิดรู้เห็นจริงจึงเย็นทั่ว
จะสุขทุกซ์เท่าไรมิได้กั้ว
สร้างจากเครื่องมือคือสมุทัย

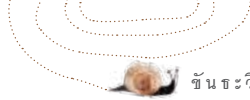

ลัทธิโลก ย่อมเป็นไปตามกรรม

เราทั้งหลายต่างเกิดมาด้วยวาสนา มีบุญพอบเป็นมนุษย์ได้
อย่างเต็มภูมิ ดังที่ทราบอยู่แก่ใจ อย่าลืมหั้วลัทธิวาสนา โดยลัทธิ
สร้างคุณงามความดีเสริมต่อ ภูพชาติของเราที่เคยเป็นมนุษย์จะ
เปลี่ยนแปลง และกลับกลายหายไปเป็นชาติที่ต่ำทรามไม่ปรารถนา
จะกลายมาเป็นตัวเราเขา แล้วแก้ไม่ตก

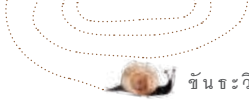
ความสูงศักดิ์ ความต่ำทราม ความสุขทุกข์ขึ้นจนถึงบรมสุข และความทุกข์จนเข้าขั้นมหันตทุกข์เหล่านี้ มีได้กับทุกคนตลอดสัตว์ ถ้าตนเองทำให้มี อย่าเข้าใจว่า มีได้เฉพาะผู้กำลังเสวยอยู่เท่านั้น โดยผู้อื่นไม่มี เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติกลาง แต่กลับกลายมาเป็นสมบัติจำเพาะของผู้ผลิตผู้ทำได้ ท่านจึงสอนไม่ให้ดูถูกเหยียดหยามกัน เราอาจมีเวลาเป็นเช่นนั้น หรือยิ่งกว่านั้นก็ได้ เมื่อถึงวาระเข้าจริง ๆ ไม่มีใครมีอำนาจหลีกเลี่ยงได้ เพราะกรรมดีกรรมชั่วเรามีทางสร้างได้เช่นเดียวกับผู้อื่น จึงมีทางเป็นได้เช่นเดียวกับผู้อื่น และผู้อื่นก็มีทางเป็นได้เช่นเดียวกับที่เราเคยเป็น

ศาสนา เป็นหลักวิชาตรวดตราดูตัวเองและผู้อื่นได้อย่างแม่นยำ ไม่มีวิชาใดในโลกเสมอเหมือน สิ่งดีชั่วที่มีและเกิดอยู่กับตนทุกระยะ มีใจเป็นตัวการ พาให้สร้างกรรมประเภทต่าง ๆ จนเห็นได้ชัดว่า กรรมมีอยู่กับผู้ทำ มีใจเป็นเหตุของกรรมทั้งมวล

กรรมเป็นของลึกลับและมีอำนาจมาก ไม่มีผู้ใดหนีกรรมแห่งกรรมได้เลย ถ้าเราสามารถรู้เห็นกรรมดี กรรมชั่ว ที่ตนและผู้อื่นทำขึ้นเหมือนเห็นวัตถุต่างๆ จะไม่กล้าทำบาป แต่จะกระตือรือร้นทำแต่ความดี ซึ่งเป็นของเย็นเหมือนน้ำ ความเดือดร้อนในโลกก็จะลดน้อยลง เพราะต่างก็รักษากันแล้ว กลัวบาปอันตราย

ท่านว่าดีชั่วมิได้เกิดขึ้นเอง แต่อาศัยการทำบ่อยก็ชินไปเอง เมื่อชินแล้วก็กลายเป็นนิสัย ถ้าเป็นฝ่ายชั่วมิได้ใจยาก คอยแต่จะไหลลงไปตามนิสัยที่เคยทำอยู่เสมอ ถ้าเป็นฝ่ายดีก็มั่นใจว่าคลองแคล้วกล้าขึ้นเป็นลำดับ เราเกิดเป็นมนุษย์ มีความสูงศักดิ์มาก อย่านำเรื่องของสัตว์มาประพดตี มนุษย์เราจะต่ำลงกว่าสัตว์ และจะเลวกว่าสัตว์อีกมากมาย อย่าพากันทำ ให้พากันละบาปบำเพ็ญบุญ ทำแต่คุณความดี อย่าให้เสียชีวิตเปล่า ที่มีวาสนาเกิดมาเป็นมนุษย์

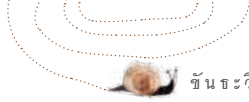
การทำความเข้าใจเรื่องของกรรม เป็นการศึกษารูปร่าง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะรับภาวะของตัวเอง ซึ่งจะต้องเป็นไปตาม กรรมที่ได้ทำไว้ ตามพุทธภาษิตที่มีว่า “กรรม จำแนกสัตว์ให้ทราบ และประณีตต่างกัน”

ผู้สงสัยกรรม หรือไม่เชื่อกรรมว่ามีผล คือ ลีมนจนกลายเป็นผู้มีดีบอดอย่างช่วยไม่ได้ แม้เขาจะเกิดและได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่มาเป็นอย่างดี เหมือนโลกทั้งหลายก็ตาม เขาก็มองไม่เห็นคุณของพ่อแม่ว่าได้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูตนมาอย่างไรบ้าง แต่เขาจะมองเห็นเฉพาะร่างกายเขาที่เป็นคนหนึ่งกำลังรกรอกอยู่โดยเจ้าตัวไม่รู้เท่านั้น ไม่สนใจคิดว่าเขาเติบโตมา จากท่านทั้งสอง ซึ่งเป็นแรงหนุนร่างกายชีวิตจิตใจเขาให้เจริญเติบโตมาจนถึงปัจจุบัน การตีเม็กลีมนั้นเป็นการสร้างสุขภาพความเจริญเติบโตแก่ร่างกายไม่จัดว่าเป็นกรรม

กรรม คือ การกระทำดีชั่วทางกาย วาจา ใจ ต่างหาก ผลจริงคือความสุขทุกข์ที่ได้รับกันอยู่ทั่วโลก กระทั่งสัตว์ผู้ไม่รู้จักกรรม รู้แต่กระทำคือหากินหาอยู่ ทางศาสนาเรียกว่ากรรมของสัตว์ของบุคคล และผลกรรมของสัตว์ของบุคคล ควรมีเมตตาสงสารในสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งมีความเกิดแก่เจ็บตายเช่นเดียวกับเรา ไม่มีอะไรยิ่งหย่อนกว่ากัน

ความยิ่งหย่อนแห่งวาสนาบารมีนั้น มิได้ทั้งคนและสัตว์ สัตว์บางตัวมีวาสนาบารมีและอภัยภัย ดีกว่ามนุษย์บางคน แต่เขตกอยู่ในภาวะความเป็นสัตว์ก็จำต้องทนรับเสวยไป สัตว์เดรัจฉานก็ยังมีและเสวยกรรมไปตามวิบากของมัน มิให้ประมาณเขาว่าเป็นสัตว์ที่เกิดในกำเนิดต่ำทราม ความจริงเขาเพียงเสวยกรรมตามวาระที่เวียนมาถึงเท่านั้น เช่นเดียวกับมนุษย์ขณะที่ตกอยู่ในความทุกข์จนขันแค้น ก็จำต้องทนเอา จนกว่าจะสิ้นกรรม

เมื่อมนุษย์เราเกิดเสวยชาติเป็นคน มีสุขบ้างมีทุกข์บ้างตาม
วาระของกรรมที่อำนวย มนุษย์ก็มีกรรมชนิดหนึ่งที่พาให้มาเป็น
เช่นนี้ ซึ่งล้วนผ่านกำเนิดต่างๆ มาจนนับไม่ถ้วน ให้ตระหนักใน
กรรมของสัตว์ว่ามีต่างๆ กัน

เพราะฉะนั้น ไม่ให้ดูถูกเหยียดหยามในชาติกำเนิดความ
เป็นอยู่ของกันและกัน และสอนให้รู้ว่าสัตว์ทั้งหลาย มีกรรมดี
กรรมชั่วเป็นของๆ ตน ●

ทาน คืด ภาวนา
ธรรมทั้ง ๓ นี้
เป็นรากแก้วของความเป็นมนุษย์
และเป็นรากเหง้าของพระศาสนา

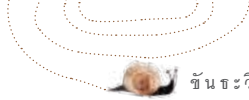

อานิสงส์ ของการรักษาศีล ๕

คำว่า ศีล ได้แก่สภาพเช่นไร ศีลอย่างแท้จริงเป็นไปด้วย
ความมีสติ รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร ระวังการระบายออกทางทวาร
ทั้งสาม คอยบังคับ กาย วาจา ใจ ให้เป็นไปในขอบเขตของศีลที่
เป็นสภาพปกติ ศีลที่เกิดจากการรักษามีสภาพปกติ ไม่คะนองทาง
กาย วาจา ใจ ให้เป็นที่เกลียด นอกจากความปกติดังงามทางกาย
วาจา ใจของผู้มีศีล ว่าเป็นศีลเป็นธรรม เราควรรักษาศีล ๕

๑. สิ่งมีชีวิต เป็นสิ่งที่มีคุณค่า จึงไม่ควรเบียดเบียนข่มเหง และทำลายคุณค่าแห่งความเป็นอยู่ของเขาให้ตกไป

๒. สิ่งของของใครๆ ก็รักและสงวน ไม่ควรทำลาย ฉก ลัก ปล้น จี้ เป็นต้น อันเป็นการทำลายสมบัติและทำลายจิตใจกัน

๓. ลูก หลาน สามี ภรรยาใครๆ ก็รักสงวนอย่างยิ่ง ไม่ปรารถนาให้ใครมาอาจเอื้อมล่วงเกิน เป็นการทำลายจิตใจของผู้อื่นอย่างหนัก และเป็นบาปไม่มีประมาณ

๔. มุสา การโกหกพกลม เป็นสิ่งทำลายความเชื่อถือของผู้อื่นให้ขาดสะบั้นลงอย่างไม่มีดี แม้ใครจะฉ้อฉลเขาก็ไม่พอใจคำหลอกลวง จึงไม่ควรโกหกหลอกลวงให้ผู้อื่นเสียหาย

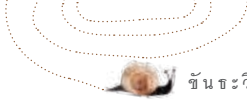

๕. สุรา ยาเสพติด เป็นของมีนเมาและให้โทษ ดื่มเข้าไป ย่อมทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนบ้าได้ ลดคุณค่าลงโดยลำดับ ผู้ต้องการเป็นคนดีมีสติปกครองตัวอย่างมนุษย์ จึงไม่ควรดื่มสุรา เครื่องทำลายสุขภาพทางร่างกายและใจอย่างยิ่ง เป็นการทำลาย ตัวเองและผู้อื่นไปด้วยในขณะเดียวกัน

อานิสงส์ของศีล ๕ เมื่อรักษาได้

๕๗

๑. ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน
๒. ทรัพย์สมบัติที่อยู่ในความปกครอง มีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายมาราวีเบียดเบียนทำลาย
๓. ระหว่างลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำกล้ำกราย ต่างครองกันอยู่ด้วยความสุข
๔. พุทธอะไรมีผู้เคารพเชื่อถือ คำพุทธมีเสน่ห์ เป็นที่จับใจไพเราะด้วยลัทธิด้วยศีล

๕. เป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีและเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลง
หลัง จับโน้นชนนี้เหมือนคนบ้าคนบอหาสติไม่ได้ ผู้มีศีลเป็นผู้ปลูก
และส่งเสริมสุขบนหัวใจคนและสัตว์ทั่วโลกให้มีแต่ความอบอุ่น
ไม่เป็นที่ระแวงสงสัย ผู้ไม่มีศีล เป็นผู้ทำลายหัวใจคนและสัตว์
ให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ●

~
เพ็ดนุญโทษคนอื่นดั้นด้วยชั่ว
โทษของตัวเองไม่เห็นเป็นไฉน
โทษคนอื่นเขามากลั้กเท่าไร
ไม่ทำให้เราตกนรกเลย

~

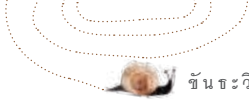

วิधिปฏิบัติ ของผู้เล่าเรียนมาก

ผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนคัมภีร์วินัยมาก มีอุบายมาก เป็น
ปริยายกว้างขวาง ครั้นมาปฏิบัติทางใจ จิตไม่ค่อยจะรวมง่าย
ฉะนั้น ต้องให้เข้าใจว่าความรู้ที่ได้ศึกษามาแล้ว ต้องเก็บใส่ตู้ใส่หีบ
ไว้เสียก่อน ต้องมาหัดผู้รู้คือจิตนี้ หัดสติให้เป็นมหาสติ หัดปัญญา
ให้เป็นมหาปัญญา กำหนดรู้เท่ามหาสมมุติ มหานิยาม อันเอาออก
ไปตั้งไว้ว่าอันนั้นเป็นอันนั้น เป็นวันคืนเดือนปี เป็นดินฟ้าอากาศ
กลางหาว ดาวนักขัตตฤกษ์ สารพัดสิ่งทั้งปวง อันเจ้าสังขาร คือ

อาการจิตหากออกไปตั้งไว้บัญญัติไว้ว่าเขาเป็นนั่นเป็นนี่ จนรู้เท่าแล้ว เรียวกำหนดรู้ทุกข์ สมุทัย เมื่อทำให้มาก เจริญให้มาก รู้เท่าเอาทันแล้ว จิตก็จะรวมลงได้

เมื่อกำหนดอยู่ก็ชื่อว่าเจริญมรรค หากมรรคพอแล้ว นิโรธก็ไม่ต้องกล่าวถึง หากจะปรากฏชัดแก่ผู้ปฏิบัติเอง เพราะศีลก็มีอยู่ สมาธิก็มีอยู่ ปัญญาก็มีอยู่ในกายวาจาจิตนี้

ที่เรียกว่า **อากาลิโก** ของมีอยู่ทุกเมื่อ **โอบนยิโก** เมื่อผู้ปฏิบัติมาพิจารณาของที่มีอยู่ **ปัจจุตตัง** จึงจะรู้เฉพาะตัว คือมาพิจารณาภายในนี้ให้เป็นของอสุภะ เปื่อยเน่าแตกพังลงไป ตามสภาพความจริงของภูตธาตุ **ปฐพีเสสุ ภูตเสสุ อัมเมสุ** ในธรรมอันมีมาแต่เก่าก่อนสว่างโรยอยู่ ทั้งกลางวันและกลางคืน ผู้มาปฏิบัติพิจารณา หวังรู้อุปมาอุปไมยเปรียบดังนี้

อันบุคคลผู้ทำนาก็ต้องทำลงไปในพื้นที่ดิน ลุยตามลุยโคลน
ตากแดดกรำฝน จึงจะเห็นข้าวเปลือก ข้าวสาร ข้าวสุกมาได้ และ
ได้บริโภคเต็มสบาย ก็ล้วนทำมาจากของมีอยู่ทั้งสิ้นฉันใด ผู้ปฏิบัติ
ก็ฉันนั้น เพราะศีล สมาธิ ปัญญา ก็มีอยู่ในกายวาจาใจของ
ทุกคนฯ ●

คติธรรมคำสอน

๑ ผู้สนใจศึกษาปฏิบัติธรรม คือผู้สนใจหาความรู้ความฉลาด เพื่อคุณงามความดีทั้งหลาย ที่โลกเขาปรารถนา

เพราะคนเราจะอยู่และไปโดยไม่มีเครื่องป้องกันตัว ย่อมไม่ปลอดภัยต่ออันตรายทั้งภายนอกภายใน เครื่องป้องกันตัว คือ หลักธรรม มีสติปัญญาเป็นอาวุธสำคัญ จะเป็นเครื่องมั่นคง ไม่สะทกสะท้าน มีสติปัญญาแฝงอยู่กับตัวทุกอิริยาบถ จะคิดพูดทำอะไรๆ ไม่มีการยกเว้น มีสติปัญญาสอดแทรกอยู่ด้วยทั้งภายใน

๑ การทำนิติเตียนผู้อื่น ถึงเขาจะผิดจริงก็เป็นการก่อกรรม

ความเดือดร้อนรบกวนจิตใจที่คิดแต่ตำหนิผู้อื่นจนอยู่ไม่เป็นสุข
นั้น นักปราชญ์ถือเป็นความผิดและบาปกรรม ไม่ดีเลย จะเป็นโทษ
ให้ท่านได้สิ่งไม่พึงปรารถนามาตรมานอย่างไม่คาดฝัน

การกล่าวโทษผู้อื่นโดยขาดการไตร่ตรอง เป็นการสังสมโทษ และบาปใ้ต่นัให้ได้รับความทุกข์ จึงควรลดสังเวทต่อความผิดของตน งดความเห็นที่เป็นบาปภัยแก่ตนเสีย ความทุกข์เป็นของน่าเกลียดน่ากลัว แต่สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ทำไมพอใจสร้างขึ้นเอง

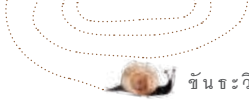

๑ เมื่อเกิดมาอาภัพชาติแล้ว อย่าให้ใจอาภัพอีก
ผู้เกิดมาชาตินี้อาภัพแล้ว อย่าให้ใจอาภัพ คิดแต่ผลดีโทษ
ทำบาปอกุศลเผาผลาญตนให้ได้ทุกข์เป็นบาปกรรมอีกเลย
คนชั่ว ทำชั่วได้ง่าย และจิตใจไม่ยอมลดละแก้ไขให้ดี
คนดี ทำดีได้ง่าย และจิตใจกลายเป็นคนรักธรรมตลอดไป

๒ เราต้องการของดี คนดีก็จำต้องฝึก ฝึกจนดี จะพ้นการ
ฝึกไปไม่ได้

งานอะไรก็ต้องฝึกทั้งนั้น ฝึกงาน ฝึกคน ฝึกสัตว์ ฝึกตน
ฝึกใจ นอกจากตายแล้ว จึงหมดการฝึก คำว่า ดี จะเป็นสมบัติ
ของผู้ฝึกดีแล้วแน่นอน

๓ ผู้เห็นคุณค่าของตัวเอง จึงควรเห็นคุณค่าของผู้อื่นว่ามีความ
รู้สึกเช่นเดียวกัน ไม่เบียดเบียนทำลายกัน

ผู้มีศีลสัตย์ เมื่อทำลายฉันท์ไปในสุคติในโลกสวรรค์ ไม่ตกต่ำ เพราะอำนาจศีลคุ้มครองรักษาและสนับสนุน จึงสมควรอย่างยิ่ง ที่จะพากันรักษาให้บริบูรณ์ ธรรมก็สั่งสอนแล้วควรจดจำให้ดี ปฏิบัติให้มั่นคง จะเป็นผู้ทรงคุณสมบัติทุกอย่างแน่นอน

๑ ศีลนั้นอยู่ที่ไหน มีตัวตนเป็นอย่างไร

ใครเป็นผู้รักษาแล้ว ก็รู้ว่าผู้นั้นเป็นศีล ศีลก็อยู่ที่ตนนี้ เจตนาเป็นตัวศีล เจตนาคือจิตใจ คนเราถ้าจิตใจไม่มีก็ไม่เรียกว่าคน มีแต่กายจะทำอะไรได้ ร่างกายกับจิตต้องอาศัยซึ่งกันแลกัน เมื่อจิตไม่เป็นศีล กายก็ประหลาดไปต่างๆ มีโทษต่างๆ ผู้มีศีลแล้ว ไม่มีโทษ จะเป็นปกติแบบเนียนไม่หวั่นไหว ไม่มีเรื่องหลงหาหลงขอ คนที่หาคนที่ขอต้องเป็นทุกข์ ขอเท่าไรยิ่งไม่มี ยิ่งอดอยากยากเข็ญ

กายกับจิตเราได้มาแล้ว มีอยู่แล้ว ได้มาจากบิดามารดา พร้อมบริบูรณ์แล้ว จะทำให้เป็นศีลก็รีบทำ ศีลมีอยู่ที่เรานี้แล้ว

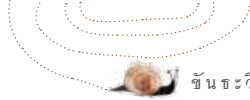

รักษาได้ไม่มีกาล ได้ผลไม่มีกาล ผู้มีศีลย่อมเป็นผู้องอาจกล้าหาญ
ผู้มีศีลย่อมมีความสุข ผู้จักมั่งคั่ง บริบูรณ์ สมบูรณ์ ไม่อด ไม่ยาก
ไม่จน ก็เพราะรักษาศีลได้สมบูรณ์ จิตดวงเดียวเป็นศีล เป็นสมาธิ
เป็นปัญญา

๑ ผู้มีศีลแท้เป็นผู้หมดเวรหมดภัย

๑ พระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องกายวาจาจิต มิได้สอนอย่างอื่น
ทรงสอนให้ปฏิบัติฝึกหัดจิตใจ

ให้เอาจิตพิจารณากาย เรียกว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน
หัดสติให้มาก ในการค้นคว้าที่เรียกว่า อัมมวิจยะ พิจารณาให้พอ
ทีเดียว เมื่อพิจารณาพองจนเป็น สติสัมโพชฌงค์ จิตจึงจะเป็นสมาธิ
รวมลงเอง การประกอบความพากเพียรทำจิตให้ยิ่ง เป็นการปฏิบัติ
คำสอนตามคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

๑๐ คุณธรรม ยังผู้เข้าถึงให้เป็นผู้ฉลาดปราดเปรื่องเลื่อง
ระบือ มีความฉลาดกว้างขวางในอุบายวิธี ไม่มีความคับแคบจวนมุม

๑๑ ความไม่ยั่งยืน เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่แน่นอน

ความยิ่งใหญ่ คือ ความไม่ยั่งยืน ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ คือ ชีวิต
ที่อยู่ด้วยทาน ศีล เมตตา และกตัญญู ชีวิตที่มีความดี อาจมิใช่
ความยิ่งใหญ่ แต่ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ ต้องอาศัยคุณธรรมความดีเท่านั้น

๑๒ วาสนา นั้นเป็นไปตามอัธยาศัย

คนที่มีวาสนาในทางที่ดีมาแล้ว แต่คบคนพาล วาสนาก็อาจ
เป็นเหมือนคนพาลได้ บางคนวาสนายังอ่อน เมื่อคบบัณฑิตวาสนา
ก็เลื่อนขั้นขึ้นเป็นบัณฑิต ฉะนั้น บุคคลควรพยายามคบแต่บัณฑิต
เพื่อเลื่อนภูมิวาสนาของตนให้สูงขึ้น

๑๐ ผู้มีปัญญา ไม่ควรให้สิ่งที่ล่วงมาแล้วตามมา ไม่ควรหวังในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ผู้มีปัญญาได้เห็นในธรรมซึ่งเป็นปัจจุบัน ควรเจริญความเห็นนั้นไว้นิ่งๆ ควรรีบทำเสีย

ผู้มีปัญญาซึ่งมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ มีความเพียรแยกกิเลสให้หมดไป จะไม่เกียจคร้าน ขยันหมั่นเพียรทั้งกลางวันและกลางคืน ●

ผู้มีปัญญา
ไม่ควรให้สิ่งที่ล่วงมาแล้วตามมา
ไม่ควรหวังในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
ผู้มีปัญญาได้เห็นในธรรมซึ่งเป็นปัจจุบัน
ควรเจริญความเห็นนั้นไว้เนืองๆ
ควรรีบทำเสีย

ใครผิดถูกดีชั่วก็ตัวเขา
ใจของเราเพียรระวังตั้งถนอม
อย่าให้อกุศลวนมาตอม
ควรถึงพร้อมบุญกุศลผลดีบาย
เห็นคนอื่นเขาชั่วตัวก็ดี
เป็นราคียึดขันธที่มั่นหมาย
ยึดขันธต้องร้อนแท้เพราะแก่ตาย
เคยชั่วร้ายก็เลิกกลุ้มเข้ารุมกวน

www.kanlayanatam.com